

De evolutie van de fiscale kloof tussen België en de buurlanden

2014/1

10 | 01 | 2013

 MENSEN

 WELVAART

 BESCHERMING

België klom in 2012 naar plaats twee in de ranglijst van de totale fiscale druk. Met de regering Di Rupo slonk de kloof met fiscale koploper Denemarken (Eurostat, 2013). Maar wat betekent een zeer hoge fiscale druk voor het gemiddelde gezin? Maakt dit werkelijk zoveel uit? Hoeveel minder belastingen zou het gemiddelde gezin betalen indien ons land dezelfde fiscale druk had als in onze buurlanden? Hiertoe becijferen we de evolutie van de fiscale kloof met de buurlanden tussen 2002 en 2012.

De fiscale kloof

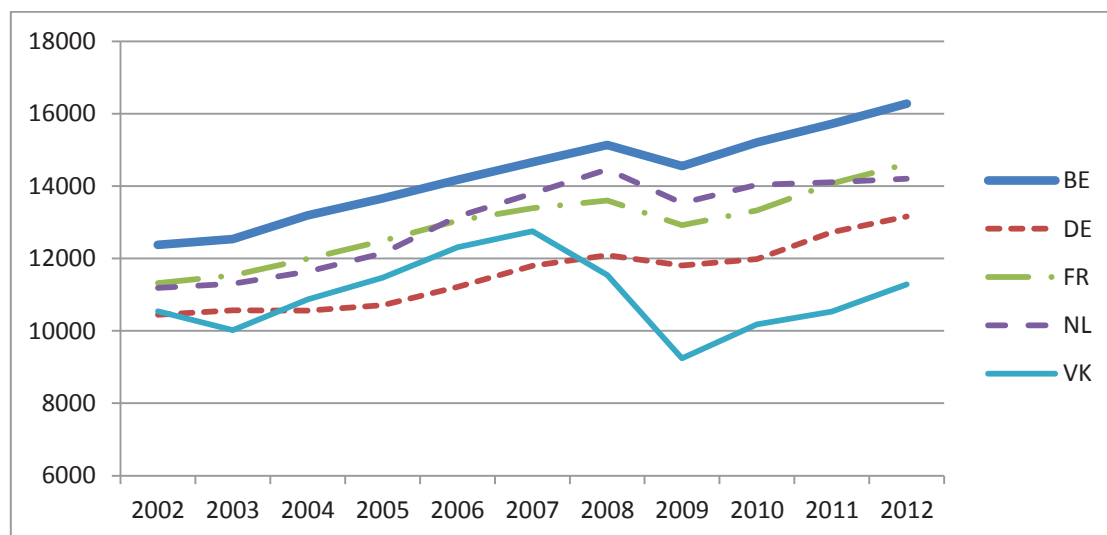
Om de betekenis van een hoge fiscale druk te concretiseren, vergelijken we de betaalde belasting per inwoner en per huishouden in België met de betaalde belastingen in de buurlanden. We veronderstellen hierbij dat elk economisch huishouden bestaat uit 2,4 personen¹ wat ons toelaat de totale betaalde belastingen per huishouden of gezin te berekenen. Eurostat² publiceert cijfers over de totale belastingen tot 2012 evenals bevolkingscijfers. Vertrekkende van de gegevens van Eurostat berekenen we in Figuur 1 de evolutie van de betaalde belastingen per inwoner in de periode 2002-2012. We beperken ons hierbij tot België en de vier 'grote' buurlanden. Luxemburg is ook een buurland maar is minder representatief omwille van de zeer specifieke fiscale en budgettaire situatie.

¹ Dit komt overeen met het gemiddelde aantal personen per huishouden in België in de laatste jaren. Tussen de landen zijn er in de praktijk beperkte verschillen in het gemiddelde aantal personen per huishouden.

² Eurostat (2013). Tax Revenue Statistics & Main national account tax aggregates http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Tax_revenue_statistics#Tax_revenue-to-GDP_ratio en <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

JOHAN ALBRECHT
Senior Fellow Itinera Institute

Figuur 1 – De evolutie van de betaalde belastingen per hoofd van de bevolking (in Euro, 2002-2012)

Bron: Eurostat (2013). Tax Revenue Statistics & Main national account tax aggregates

Uit Figuur 1 blijkt dat de betaalde belastingen per hoofd systematisch zijn toegenomen in België, Nederland, Duitsland en Frankrijk. In dezelfde periode is ook de economische activiteit of het BBP toegenomen dus het is niet meer dan normaal dat per hoofd van de bevolking meer belastingen worden betaald. Per inwoner worden in België wel aanzienlijk meer belastingen betaald dan in de buurlanden. Zeer opvallend is de evolutie van de betaalde belastingen per hoofd van de bevolking in het Verenigd Koninkrijk waar de crisis een zeer grote impact heeft gehad op de totale fiscale ontvangsten. Zo daalden de totale fiscale ontvangsten in het Verenigd Koninkrijk van € 776 mrd in 2007 tot € 573 in 2009 mrd om vervolgens terug te stijgen tot € 716 mrd in 2012 (Eurostat,2013).

De betaalde belastingen per hoofd van de bevolking in Figuur 1 vermenigvuldigen we met 2,4 om de betaalde belasting per economisch huishouden te bekomen. Uit Tabel 1 blijkt dat een huishouden in België € 37 724 belastingen betaalde in 2011. Dit cijfer vergelijken we met de betaalde belasting per huishouden in de vier buurlanden om zo te komen tot het gemiddelde verschil in betaalde belastingen of de fiscale kloof van € 6 866 in 2011.

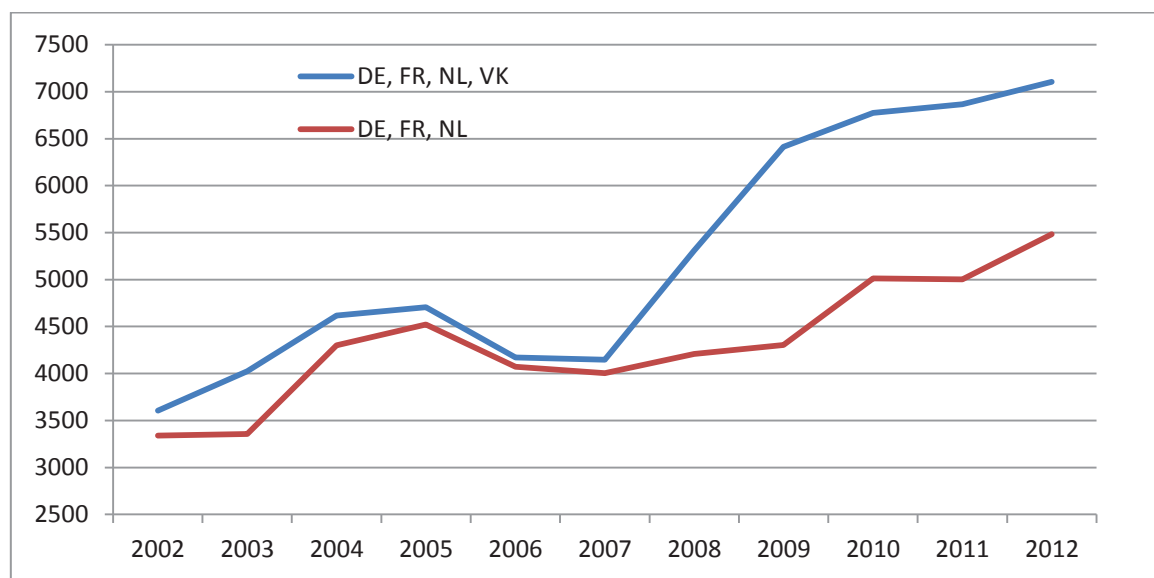
Tabel 1 – Verschil in belastingen per huishouden tussen België en de buurlanden (2011)

	Betaalde belasting per inwoner (€)	Belasting per huishouden (€), nominaal	Verschil met België, nominaal (€)	Belasting per huishouden (€), na KKP-correctie (KKP €)	Verschil met België, na KKP-correctie (KKP €)
BE	15718	37724	-	37724	
DE	12725	30540	7184	30035	7688
FR	14071	33770	3953	37558	166
NL	14105	33852	3872	30751	6973
VK	10529	25270	12454	27588	10136
Gemiddelde verschil			6866		6241

Bron: eigen berekening op basis van Eurostat (2013) en de veronderstelling dat elk huishouden bestaat uit 2,4 personen

Figuur 2 toont de evolutie van de fiscale kloof tussen België en de buurlanden in de periode 2002-2012. Omwille van de markante evolutie van de fiscale ontvangsten in het Verenigd Koninkrijk, berekenen we de fiscale kloof op twee manieren; eerst ten opzichte van de vier buurlanden met inbegrip van het VK (lijn DE, FR, NL, VK in Figuur 2) en vervolgens ten opzichte van de buurlanden zonder het VK (lijn DE, FR, NL in Figuur 2).

Figuur 2 – Evolutie van de fiscale kloof tussen België en de buurlanden (met/zonder VK), 2002-2012

Uit Figuur 2 blijkt dat de fiscale kloof tussen België en de vier buurlanden schommelde rond € 4 000 per economisch huishouden in de periode 2002 tot 2007. Na 2007 steeg het verschil met de buurlanden zeer sterk waardoor de fiscale kloof in de periode 2002-2012 toenam met 97%. In de periode 2010-2012 bedroeg de fiscale kloof met de vier buurlanden ongeveer € 6 800. Als we alleen vergelijken met de buurlanden zonder het Verenigd Koninkrijk

steeg de fiscale kloof met 64% in de periode 2002-2012. De fiscale kloof met de drie buurlanden bedroeg in 2012 bijna € 5 500. Tussen 2009 en 2012 steeg de fiscale kloof met de drie buurlanden met een forse € 1 178.

Wat met verschillen in inkomens en prijzen?

Al de becijferde verschillen zijn nominale verschillen, dwz we houden geen rekening met verschillen in inkomens – uitgedrukt in BBP per hoofd – en met verschillen in de prijzen voor goederen en diensten. In België zijn niet alleen de belastingen maar ook de consumptieprijzen hoger dan in de buurlanden³. Om rekening te houden met de verschillen in zowel inkomens als consumptieprijzen dienen we de nominale verschillen – de kolom 'Belasting per huishouden, nominaal' in Tabel 1 – te corrigeren met de inkomensverschillen in koopkrachtpariteiten (KKP). Voor bepaalde landen zijn deze verschillen aanzienlijk. Volgens Eurostat is het gemiddelde KKP-inkomen in Nederland in 2011 ongeveer 10% hoger dan in België⁴. De Nederlanders betalen net zoals de Belgen veel belastingen maar dit is relatief makkelijker omwille van de hogere inkomens per hoofd (in KKP) en de lagere consumptieprijzen in Nederland. In de twee rechterkolommen van Tabel 1 corrigeren we de nominale verschillen in betaalde belasting per huishouden in functie van de KKP-inkomens per hoofd volgens Eurostat⁵. Hiertoe hebben we de nominale betaalde belastingen herberekend op basis van KKP-inkomensverschillen tussen België en de buurlanden. Deze gecorrigeerde betaalde belastingen worden dan vergeleken met de betaalde belastingen door Belgische huishoudens in de rechterkolom van Tabel 1. Hieruit blijkt dat een Frans gezin door de correctie voor lagere inkomens in 2011 geen € 3 953 minder belastingen betaalt dan het gemiddelde Belgische gezin maar slechts € 166 minder. Na de correctie daalt de fiscale kloof in 2011 van gemiddeld € 6 866 (nominaal) naar € 6241 (KKP) per jaar.

De fiscale kloof tussen België en de buurlanden kan dus vanuit diverse perspectieven bekeken worden. De conclusie is steevast dat Belgische huishoudens meer belastingen betalen dan in de buurlanden, ook als we corrigeren voor inkomens- en prijsverschillen. De regering Di Rupo ligt wakker van de koopkracht van de Belg en vergelijkt bijvoorbeeld graag energie- en telecomprijzen. De recente BTW-verlaging voor elektriciteit is hiervan een illustratie (en tegelijkertijd een mediagenieke trofee voor de nakende verkiezingsstrijd). Als de koopkracht van de bevolking centraal staat, kan ook de evolutie van de fiscale kloof als een toekomstig strijdpunt overwogen worden. Het reduceren van de fiscale kost van het Belgische systeem tot op het niveau van de systeemkost van de buurlanden zou voor de bevolking een zeer groot verschil uitmaken.

³ Zie hiertoe Federaal Planbureau (2012). Consumptieprijzen in België en de buurlanden. Working Paper 13-12

⁴ Eurostat (2013). GDP per capita in PPS (online data codes: nama_gdp_c and tec00001)

⁵ Beperking: de KKP BBP/capita gegevens van Eurostat lopen maar tot 2011 dwz de correctiefactor voor 2012 zou licht kunnen afwijken van de correctiefactor op basis van 2011 zoals gebruikt in Tabel 1.

Nuancering

In de praktijk betalen de huishoudens minder belastingen dan gesuggereerd in Figuur 1 of in Tabel 1. Naast de gezinnen betalen ook de bedrijven een deel van de totale belastingen. Dit moet echter gerelativeerd worden omdat bedrijven in een economie gekoppeld zijn aan gezinnen. De eigenaars van bedrijven zijn burgers dus alle belastingen die de waarde van bedrijven beïnvloeden, zijn indirect vooral belastingen op burgers. Bedrijven verkopen hun finale producten aan gezinnen. Alle belastingen op bedrijfsactiviteiten – zoals tewerkstelling – worden doorgerekend in de finale prijzen en worden betaald door de gezinnen. Arbeidsintensieve diensten zijn niet toevallig in België duurder dan in de buurlanden...

Een belangrijke nuancering betreft het soort belastingen dat geïnd wordt. Zo zijn er belastingen met een hoge economische kost zoals belastingen op arbeid, naast belastingen met een veel lagere economische kost zoals belastingen op bijvoorbeeld gronden of op milieuvervuiling. België heeft relatief hoge belastingen op arbeid – in het bijzonder op relatief lage tot gemiddelde inkomens uit arbeid - waardoor werknemers met een lage productiviteit alsmear moeilijker tewerkgesteld kunnen worden in de private sector. In de Europe 2020 Strategy wordt expliciet gesteld dat de historische keuze voor hoge belastingen op arbeid heeft geleid tot grote jobverliezen⁶. De Europese Commissie pleit voor een fiscal shift op basis van hogere belastingen op energie - waaronder elektriciteit - en milieugebruik. Uit recente cijfers van de Europese Commissie blijkt dat de fiscale druk op relatief lage inkomens uit arbeid nog steeds het hoogst is in België. De zogenaamde tax wedge of totale fiscale druk op het arbeidsinkomen bedraagt 51% in België en maar 33% in Nederland (zie appendix). België heeft dus hoge belastingen, met daarbij nog eens een voorkeur voor belastingen met een hoge economische kost. In ons land moet een deel van de werkelijke kost van de fiscaliteit dan ook gezocht worden in de statistieken van werkloosheid, arme werkenden en kansarmoede.

Value for money?

De kritische burger wil natuurlijk ook weten wat hij terugkrijgt van de overheid. Want het zou best kunnen dat landen met een lagere fiscale druk ook veel minder besteden aan sociale bescherming of aan gezondheidszorg. Zijn we dan ook niet beter af met meer belastingen en ook meer sociale bescherming?

In Tabel 2 vergelijken we de nominale overheidsbestedingen in 2011 aan sociale bescherming⁷ en aan gezondheidszorg per inwoner in enkele EU-landen. Uit cijfers van Eurostat (2013) blijkt dat België per inwoner meer uitgeeft aan sociale bescherming en aan gezondheidszorg dan de gemiddelde lidstaat uit de Eurozone. In vergelijking tot fiscale koplo-

⁶ EC (2013). Tax Burden on Labour (http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/20_tax_burden_on_labour.pdf)

⁷ Sociale bescherming omvat volgens Eurostat overheidsbestedingen aan ziekte en invaliditeit, ouderen, families met kinderen, werkloosheid, huisvesting en sociale exclusie (Bron; Statistics in focus 9/2013)

per Denemarken geeft België dan weer veel minder uit aan sociale bescherming en aan gezondheidszorg. Misschien zijn de Denen net hierdoor zo gelukkig volgens het World Happiness Report 2013? En er zijn natuurlijk ook heel wat EU-lidstaten die veel minder uitgeven aan sociale bescherming en gezondheidszorg dan België.

Of meer uitgeven aan sociale bescherming en gezondheidszorg per definitie beter is dan minder uitgeven is niet duidelijk. Als mensen minder overheidsbescherming nodig hebben en leven in een cultuur die gezond leven eerder stimuleert – zoals Japan en Zuid-Korea mooi illustreren – is er niets mis met relatief lage overheidsuitgaven aan sociale bescherming en gezondheidszorg. Inzake gezondheidszorg is het belangrijk te vermelden dat er naast de publieke gezondheidsuitgaven ook nog (aanzienlijke) private gezondheidsuitgaven zijn. Uit een recente analyse van het Itinera Institute blijkt dat deze in ons land relatief hoog zijn en blijven stijgen⁸.

Als we vervolgens naar de buurlanden kijken, blijkt uit Tabel 2 dat Duitsland per inwoner per jaar bijna € 800 minder besteedt aan de som van sociale bescherming en gezondheidszorg. Als we dit omrekenen naar een huishouden van 2,4 personen, komt dit neer op een verschil van € 1 920 per jaar. Het Verenigd Koninkrijk besteedt ongeveer € 2 000 per inwoner minder aan sociale bescherming en gezondheidszorg. Volgens Eurostat besteden Frankrijk en Nederland per inwoner meer aan sociale bescherming en gezondheidszorg dan België.

⁸ Zie Itinera Institute (2012). De private uitgaven in de Belgische gezondheidszorg: http://www.itinerainstitute.org/nl/bibliotheek/_paper/de-private-uitgaven-in-de-belgische-gezondheidszorg/

Tabel 2 – Totale overheidsbestedingen aan sociale bescherming en gezondheidszorg, uitgedrukt in Euro per inwoner (2011)

	Sociale bescherming (€/inwoner)	Gezondheidszorg (€/inwoner)
Eurozone	5 716	2 094
België	6 577	2 655
Duitsland	6 215	2 232
Frankrijk	7 306	2 530
Nederland	6 193	3 053
Verenigd Koninkrijk	4 981	2 233
Denemarken	10 892	3 607
Zweden	8 513	2 886

Bron: Eurostat (2013). General government expenditures in 2011 – Focus on the functions ‘social protection’ and ‘health’. Statistics in Focus 9/2013 (Table 3 + Table 4)

We kunnen op basis van Tabel 2 ook de kloof van de bestedingen aan sociale bescherming tussen België en de vier buurlanden vergelijken. Hieruit blijkt dat België in 2011 per inwoner € 394 meer uitgeeft aan sociale bescherming dan de vier buurlanden. Uitgedrukt per economisch huishouden komt dit neer op een ‘sociale beschermingskloof’ van € 946 in 2011. Dit is op zich positief voor de Belgische huishoudens maar weegt niet op tegen de veel hogere

fiscale kloof. Wat betreft gezondheidzorg, genieten Belgische huishoudens van een nominaal bestedingsvoordeel van € 342 in 2011 (of € 142 per inwoner).

Net zoals bij de fiscale kloof kunnen we rekening houden met verschillen in inkomens- en prijsniveaus. Eenzelfde nominale besteding aan sociale bescherming is relatief belangrijker in een land met lage inkomens. In Tabel 3 presenteren we de totale overheidsbestedingen aan sociale bescherming en gezondheidszorg na correctie voor inkomens- en prijsverschillen. Na deze correctie daalt het voordeel van de 'sociale beschermingskloof' tot € 242 per inwoner of € 582 per huishouden. Het voordeel aan gezondheidsuitgaven daalt na correctie tot € 100 per inwoner of € 240 per huishouden in 2011. Beide voordelen wegen niet op tegen de fiscale kloof na KKP-correctie.

Tabel 3 – Totale overheidsbestedingen aan sociale bescherming en gezondheidszorg, na KKP-correctie (KKP €), 2011

	Sociale bescherming (KKP €/inwoner)	Gezondheidszorg (KKP €/inwoner)
Eurozone	6149	2 252
België	6577	2655
Duitsland	6147	2195
Frankrijk	8125	2813
Nederland	5625	2773
Verenigd Koninkrijk	5437	2437
Denemarken	8855	2932
Zweden	7317	2 480

We kunnen dan ook concluderen dat gezinnen in de buurlanden in nominale termen minder belastingen betalen dan in België en dat dit niet ten koste gaat van aanzienlijk lagere overheidsbestedingen aan sociale bescherming en gezondheidszorg. Ook na correctie voor inkomens- en prijsverschillen blijft deze conclusie overeind.

Andere bestedingen

Volgens Eurostat (2013) besteedt de Belgische overheid 36,6% van de totale overheidsbestedingen aan sociale bescherming. Het gemiddelde in de Eurozone bedraagt 40,7% van de totale overheidsbestedingen terwijl Denemarken 43,8% besteedt aan sociale bescherming. In het Belgische systeem gaan relatief veel middelen naar de overheidsdiensten zelf - 15% van de overheidsbestedingen t.o.v. 13,8% in Eurozone – en aan economische doeleinden waaronder allerhande subsidies (12,3% t.o.v. 8,4%). De Duitse regering besteedt slechts 7,8% van haar fiscale ontvangsten aan economische doeleinden, waaruit andermaal blijkt dat economische succes niet afhangt van veel dure overheidsinitiatieven om de economie te ondersteunen...

Conclusies

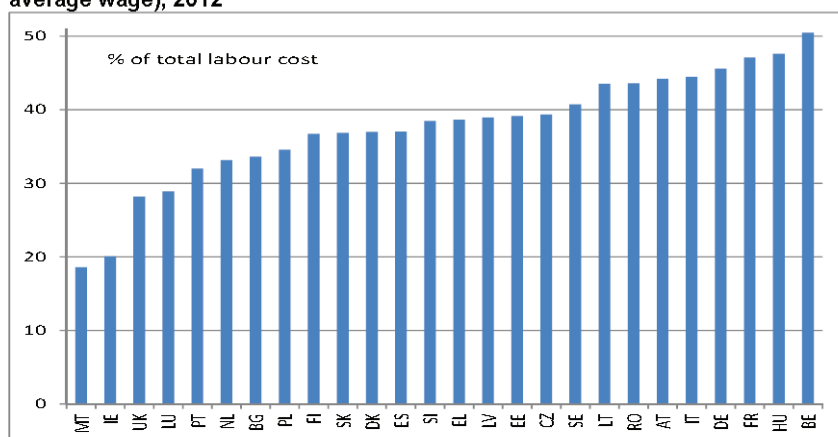
De Belgische huishoudens betalen zeer veel belastingen. In vergelijking tot de vier buurlanden betaalt het Belgische huishouden in 2010 en 2012 jaarlijks ongeveer € 6 800 meer aan belastingen. In de periode van 2002 tot 2012 steeg de fiscale kloof met 97%. Na correctie voor inkomens- en prijsverschillen bedraagt de fiscale kloof in vergelijking tot de vier buurlanden ongeveer € 6 200 in dezelfde periode en betalen Franse gezinnen bijna evenveel belastingen als Belgische gezinnen. Als we alleen vergelijken met de buurlanden Duitsland, Frankrijk en Nederland betalen Belgische huishoudens in 2010 en 2012 ongeveer € 5 200 meer aan belastingen. Deze (nominale) fiscale kloof steeg met 64% sinds 2002. De grote fiscale kloof – nominaal of KKP-gecorrigeerd - wordt op basis van de cijfers van Eurostat niet gecompenseerd door veel hogere overheidsbestedingen in België aan sociale bescherming en gezondheidszorg. Een bijkomend probleem betreft de koppositie van België in de fiscale druk op lage inkomens uit arbeid.

Appendix: de wage gap of totale fiscale druk als % van de totale arbeidskosten voor lage arbeidsinkomens (67% van gemiddelde loon) in de EU (2012)

Bron: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/20_tax_burden_on_labour.pdf

Figure 1: Tax wedge level (as % of the total labour cost) on low wage earners (67 % of the average wage), 2012

Short description: Data for non-OECD-EU countries (BG, LV, LT, MT and RO) are only available for 2011. No data for CY.

Source: Joint European Commission-OECD project, Tax & benefits indicators database (http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/tab/).

Voor duurzame economische groei en sociale bescherming.